

Răzvan Petrescu

MICI SCHIMBĂRI DE ATITUDINE

E o dimineață frumoasă. *It's a beautiful morning*. Parcă nu m-aș duce la serviciu. Cîntă și păsărelele. Și plouă. Visele mustesc, beau un pahar cu votcă, ca să-i dau realității o tentă de igrasie. Trebuie s-o fac, deoarece m-am trezit cu ochii holbați, ca un melc, căprui, așa cum sînt gasteropodele în zori de zi, cu pupile punctiforme și păstrînd încă pe retină vaporese, unele extrem de mici, aproape microscopice, de fapt bărcuțe din lemn de santal care arde de minune și miroase supererotic, cu frînghii, pînze și rame grele, plus o liotă de sclavi muți, cu limba tăiată, lipsiți de speranță, în schimb cu buze groase și-un nas uite-atît în cală, unde e cald, cala e mare, aproximativ cît o sală de conferințe, pe un fond albastru mangal și un nor pitic în dreapta, acoperind steaua polară. Sus, deasupra catargului. Dereglîndu-mi sextantul de la tata. În timp ce-l priveam, era o frumusețe de sextant, cu lunetă fosforescentă, transpiram abundent vitamina B, ca acum, și marea se făcea deodată un ocean micuț, în care înota tata. De zor. Tata a dispărut, în stil cowl. Cu toate că înota ca un pește, ca un campion. Avea umeri înguști și un cap frumos. Nas roman. Din păcate s-a pierdut în valuri. Lucrul ăsta l-am discutat îndelung cu Mariana cînd ne-am deșteptat cu două minute înainte să sune ceasul, iar cînd a sunat, ea tocmai izbutise să-l ridice pe dig. Și, dintr-o dată, moartea.

Sigur că nimeni - sau aproape nimeni - nu știe cine sînt. Asta mă doare. Mă roade zilnic, mă neliniștește, îmi provoacă explozive crize existențiale finalizate la closet. Pe la mijlocul anilor cincizeci, părinții mei (apostoli în medicină) au părăsit subit Bucureștiul pentru o repartitie într-o văgăună al cărei nume sugerează o capră cu trei (d)iezi anevoie de reprodus pe-un curriculum vitae. Aici am apărut pe lume, într-un septembrie exclusiv rural. Nici nu începusem bine să gînguresc cînd mama, excedată de țipătul meu continuu (datorită căruia cîinele ciobănesc al casei devenise somnolent) a avut fericita inspirație să-mi citească din Molire și Cervantes. Din pricina urletelor de altă tonalitate (rîdeam de mă prăpădeam), adormeam buștean ca orice copil supradotat încă de la titlu.

Acesta a fost primul meu contact cu marea literatură. După cîțiva ani de zbucium beletristic în care-am reușit, în ciuda vîrstei fragede, să omor prin zdrobire de pămînt cîteva pisici, familia s-a reîntors în capitală. Pisicile au rămas acolo, în curtea cu dovlecei. Refuz să cred că nu s-au găsit cîteva oameni buni la suflet care să le ia. E-adevărat că miroseau puțin cam greu, dar mai erau, cît de cît, pisici. Din școala generală nu-mi amintesc mare lucru. Cu excepția directorului care preda muzica și cînta pe coridoare, și a profesorului de botanică șchiop, ce rupea plante din ghivece, le înghițea cînd credea că nu sîntem noi atenți și ne dădea întruna extemporale care începeau invariabil cu scoateți o foaie de hîrtie. De-atunci nu mai pot să scot nici o foaie de hîrtie fără să am o scurtă cădere nervoasă. Liceul ce a urmat se numea 43. Se înălța, alb, lîngă o betonieră. Am înghițit mult praf de ciment și am luat o grămadă de premii întîi, mai păstrez și acum, pe undeva, coronițele. Din nefericire unele mi-au ajuns prea mari, nu le mai pot purta. Și tare mi-aș dori, uneori, de pildă cînd merg la Ateneu, să mi le pun pe cap. Sau la petreceri. Fiindcă, repet, nimeni nu pricepe cine sînt.

În vreme ce mă spălam pe dinți, unul a căzut, am zărit în oglindă mutra mea obișnuită, ce te poate călca pe nervi dacă nu ești echilibrat, cu două șanțuri nazogeniene moștenite de la tata pe unde s-ar putea plimba oricînd două coloane de furnici,

gîndindu-mă în același timp c-am renunțat la o meserie onorabilă ce-ți dă dreptul să porți bonetă țuguiată, și cîți n-ar vrea din tot sufletul s-o poarte, ciocănel pentru reflexe în buzunarul stîng al halatului, și un stetoscop cu membrană de plastic roșu, ale cărui auriculare îmi cădeau pe dalele verzi din hol, mi le aducea femeia de serviciu, o femeie între două vîrste dar încă apetisantă, cu rochie scurtă și ciorapi negri, mulați pe călcîie, infirmiera blondă, cîteodată chiar asistenta șefă, v-au căzut dopurile de la aparat, îmi spuneau, sau ciocănelul, poftim, mulțumesc foarte mult, fără ajutorul dumneavoastră n-aș mai fi putut auzi nimic, nici o extrasistolă, nici un zbîrnîit cosmic, iar celălalt obiect are, știți, un cauciuc atît de util fixat la capătul cozii metalice cu care izbesc pe neobservate dar fără milă coate și rotule, în special rotule, pînă le fac zob, uneori pocnesc și geamurile de la intrare, cu un rezultat asemănător însă ceva mai zgomotos, strîng de regulă cioburile și le bag în buzunar, trebuie să recunosc că m-am abținut de nenumărate ori să nu procedez identic și cu capetele unor pacienți dar mai ales ale directorilor, rotunde, de spital, o dată chiar l-am aruncat pe ascuns, fără să mă vadă nimeni, credeam eu, în closet, însă am fost reperat, mi l-a adus un bolnav, poate pentru că nu mai avea de trăit decît o zi, maximum două, cancer, nu știa, sau nu vroia să știe, și mi l-a adus așa cum îl găsisese, mirosind a căcat, domn' doctor, v-a picat în w-c, l-am șters eu cu hîrtie igienică, e ca nou acu', uitați-vă, vedeți cum strălucește nichelu'?, nu strălucea dar i-am dat dreptate, l-am felicitat, garantîndu-i că-i voi rămîne profund recunoscător pentru încă o zi, nu s-a prins, ba chiar a rîs, și dintele ăsta care mi-a căzut, s-a sfărîmat, fără nici un motiv, deoarece eu nici măcar nu-mi încleștez maxilarele, ce rost ar avea, omul a murit urît, gemînd ca o tubă și răsturnîndu-și plosca, și-a chemat mama, maică-sa n-a venit, i-am dat apă, nu vroia, atunci i-am făcut o injecție dureroasă cu ser fiziologic și se pare că asta l-a mai liniștit, astfel încît, profitînd de ocazie, mi-am amintit - amintirile vin de obicei la patul mortului - de a doua mea iubită, semăna nișel cu ăsta, tot atît de înaltă, vreau să zic, mă dusesem la ea acasă pentru niște cursuri de histopatologie, pentru că n-am avut niciodată răbdare să asist la ore, mă plictisesc, devin nervos, îmi rup creionul, dar restul ucenicilor la medicină merg fără odihnă la *toate* cursurile, inclusiv cele de histopatologie, au pixuri, ochelari, caiete dictando cu coperti de vinilin, se duc conștincios chiar și atunci cînd nu se țin cursuri, stau la ușă sau în amfiteatru, în liniște, sperînd că pînă la urmă vor izbuti să ia notițe după ceea ce le vor preda profesorii care vorbesc incontinent, fără virgule, fără puncte, nefăcînd altceva decît să recite, în cel mai bun caz, ce-au copiat cu o seară înainte din diferite tratate, dacă nu cumva și-au pus nevestele să copieze, și ele de regulă copiază, cu bigudiuri pe cap și în halate de neveste de profesori universitari, cu flori mov, iar atunci cînd nu recită spun poezii, lungi, de Edgar Allan Poe, pe unul de la biofizică l-am auzit, era pulbere, în amfiteatru penumbră, "Și te-ai dus, dulce minune", era vorba de clanța pe care-o smulsese cu hotărîrea omului de știință și n-o mai găsea, sala a rămas închisă o săptămînă, pînă s-a găsit o altă clanță, ceva mai veche dar mai rezistentă, bun, acum se pare că m-am spălat suficient, și-avea niște sîni gigantici, Carmen, fata de care spuneam, elastici, navigau prin cameră, și tocmai atunci o găsisese spălatul, făcea duș, prinsese apă caldă, ca-n filme, doar că l-a făcut prea mult timp, am observat de la o vreme că lumea nu mai conținește cu abluțiunile, o fi din cauza radiațiilor, sau a prafului, și-odată o văd c-apare-n garsoniera de pe Calea Moșilor îmbrăcată numai cu un soi de prosopel, eu nu doream decît un curs, iar prosopelu-i ajungea exact pînă la jumătatea ființei, jumătatea lăsată la vedere fiind udă și albă, am rămas mască, și, nici una nici două, îl mai și desface, am văzut un tufiș în flăcări, așa c-am luat cursul noroc că era pe masă și dus am fost, bine că mergea liftul, pe urmă ne-am mai întîlnit, am făcut în sfîrșit și lucrul acela, cu ochii-nchiși și ea pe spate, n-a fost cine știe ce, niciodată nu e cine știe ce, un fel de Bumbesți-Livezeni, ceva lung, strîmt, întunecat,

fără capăt și şuieră locomotiva, mi-a fost chiar teamă că n-am să mai ies vreodată și, uite-mă, am ieșit, cu mintea întreagă, mi-a apărut un coș pe aripa dreaptă a nasului, gata, l-am stors, acum puțin spirt, așa, oricum nu te întreabă nimeni ce vrei să fii, când aveam șase, șapte ani îmi plăcea să modelez din lut, am umplut casa cu gladiatori, pantere în salt, lutul se-ntărea rapid și devenea casant, așa s-au spart tigrul și băiețelul cu gîsca, meduze, actori, nuduri celebre, ratam însă cu regularitate organele genitale, le făceam ori prea mici, ori prea mari, statuetele pierzîndu-și în această ultimă circumstanță echilibrul și venind în nas pe biroul lui tata, căpitani, corăbii, pierdeam ceasuri întregi jucîndu-mă cu pirații, unuia i-am scos un ochi. Nu am vrut să mă duc la grădiniță. M-au dus și am făcut pojar. Se pare că important este ca pînă la urmă să ajungi student, chiar dacă pe studenți nu-i interesează lutul, sau dacă da, nu o recunosc, să mai pun spirt, că sîngerează, să urmezi studii superioare, le-am urmat cu brio, pentru ca-n final să-ți poți pironi pe ușa apartamentului o plăcuță de metal pe care să fie gravat de preferință *Dr.*, cu majusculă, pe piept la fel, să ieși în oraș și lumea să te salute cu o umilă înclinare a capului ei umil, fără nume, bună seara, bună ziua, Dino Buzzati, domn' doctor, auzindu-se distinct *d*-urile, ce mai faceți, bine?, nu, eh, nu-i nimic, dar domnișoara doctor?, așa și-așa, ce spuneți ce soare-i afară, s-a-ncălzit vremea în timp ce eu nu puteam să le spun că mă doare-n cot de soarele lor, mă bucur că v-am văzut, ce să spun, noaptea bună, m-am însurat.

Am ales-o cu grijă. Purta pe atunci pantofi galbeni, ortopedici, la modă ca și acum, cu tocuri foarte înalte, părul lung, pantaloni, asta m-a pus pe gînduri, dacă avea cumva picioarele strîmbe, ori păroase, că multe au, și se parfumează cu after shave după ce s-au ras cu lame de ras tocite, am invitat-o la un concert, era ceva cult și insuportabil, în viața mea nu m-am plictisit atît, Bach, sau poate-o fi fost Vivaldi, greu de spus deoarece și-au tot transcris unul altuia diferite concerte schimbînd instrumentul solist, încît nu mai înțelege cine-i autorul, acum auzeam o indiscutabilă trompetă frontală, motiv pentru care i-am pus înflăcărat mîna dreaptă pe coapsa ce-o ținea lipită de-a mea din cauze muzicale, n-am simțit nimic deosebit, se pare că nici ea, de vină era concertul, în schimb am dat timp de aproape două ore din cap cu acel aer subtil, de cunoscător, vorbesc de muzică, cred că de atunci am rămas așa, dau din cap mereu, pînă și-n alimentară, și ăștia îmi vînd cîrnați cabanos care nu-mi plac, dar îi iau, ce să fac, cum aud ceva preclasic, cum ar fi vocea unei vînzătoare, cum începe să mi se bîfție freza, în rare cazuri îi întreb totuși, sfios, dacă au auzit de mine, nu-mi răspunde nimeni și eu spun bună ziua și adevărul e că avea niște picioare criminale, te puteai plimba pe ele cîteva ore, pînă la Ploiești, ca pe autostradă, cu orice viteză, dus și-ntors, mi-a luat însă o jumătate de an pînă am convins-o să-și dea jos chiloții, și încă trei luni pentru sutien, nu vroia, m-am înfiorat, închipuindu-mi că are vreo cicatrice groaznică pe areola mamară, sau un papilom, pînă la urmă a vrut, dar după ce-am răgușit cîntîndu-i la ghitară din Baez, Cohen și Paul Simon, *Congratulations*, pînă ce-am făcut praf o coardă, mi de sus, iar prin anii șaptezeci nu se găseau corzi, astfel încît am fost pus în situația să cînt altfel, fără mi, și cînd și-a scos în sfîrșit sutienul am băgat de seamă că nu cîntasem rău deloc, avea niște sîni obraznici și roz care semănau, dimineața, cu un răsărit de soare. Asta dacă ai blocul orientat spre răsărit.

A doua zi m-am îmbătat de fericire pentru prima oară în viața mea și tata m-a pocnit în tîmplă cu mîna stîngă, cu inel. Poate c-am făcut un hematom, deoarece am niște dureri îngrozitoare cînd mă lovesc cu capul de uși, or, în apartamentul ăsta nenorocit, majoritatea ușilor se află în spatele meu și se deschid imprevizibil, mai ales cînd scriu nuvele. Pînă una alta, constat că mă rad de mai bine de cinci ore, ceea ce e cam mult, s-a făcut seară. Deși e greu să se facă seară doar în cinci ore, iată, s-a întunecat, poate că mă rad de ieri, cine-ar putea să spună, nimeni, de altfel nici eu, dac-aș fi întrebat de ce-am

ales meseria asta, n-aș putea găsi un răspuns decent. Să te arăți plin de solitudine, cu sprâncenele mult înălțate, să ascuți ce spun oamenii, și-ți spun întreaga lor viață, să-i înțepi în fesă ori talpă, să le miroși gurile, și toate miros, năprasnic, să le analizezi la microscop fecalele, urina, pe care-o agiți ușor în eprubetă, să-i apeși pe burtă, când nu ai absolut nici un chef să faci așa ceva, totuși o faci, îi apeși, ei scapă gaze, să le ciocănești spinările, să-i palpezi, unii au rîie, alții rîd, sînt jengoși ori transpirați de emoție, sau prea grași și grăsimea se ia, se lipește pe mîini, mîinile-ți devin unsuroase, să faci controale genitale femeilor trecute de cincizeci de ani, ele chicotesc iar tu le picuri o vorbă de încurajare n-aveți fibrom scociorînd adînc cu mînușa și o privire fatală îndreptată-n sus, mîrîind chiar și un termen abstract, un cuvînt tehnic care să le facă fericite, ele se impresionează, se înroșesc, sînt femei, de fapt majoritatea pacienților mei sînt femei, neplăcut, ca să nu zic mai mult, și oricum nu-i vindeci, și oricum toți vor să fie vindecați, pe loc, să trăiască o sută de ani, sau măcar încă zece, degeaba-ncerci să le explici că nu se poate, în general, și nici măcar în particular, și, dacă nici de atîta lucru nu ești în stare, cel puțin să le iei sînge. Ligheanul e-n bucătărie.

Trebuie așadar să-nghiți un antinevralgic dimineața devreme, pe stomacul gol, și încă unul peste două ore, însoțit de-un pahar mare cu coniac, și le iei sînge. În asemenea momente nu mai simți mirosul de sat eternizat la subsuori, sau cum cîntă poetul. Nu mai simți nimic. Te bucuri de pădure. Dacă lucrezi într-o zonă cu pădure. Dacă nu, nu te bucuri. Dar nici nu te mai deranjează poveștile lor complicate despre vreme, semănat, mălai, cum mănîncă porcul, cînd, despre modu-n care fermentează nu știu ce, se încheagă brînză sau cad prunele și ploaia, fiindcă din pricina coniacului nu mai poți fi atent, îi privești așa, dintr-o parte, printr-un fel de ceață, și surîzi în direcția combinei care tocmai trece, iar cînd te întreabă omul întins pe canapea dacă-i sănătos îi răspunzi sigur, totu-i perfect, are-un organism de fier, da' să ia totuși seara un decaris, înainte de culcare, cu multă apă, n-are de ce să se neliniștească, medicamentul ajunge acolo unde trebuie, ce ziceți ce combină minunată, bîzîie, păcat că nu se mișcă, pilula se-amestecă științific cu mîncarea și-n final iese-un fel de pastă, asta-i tot, nu există reacții adverse, e necesar însă să vă-ngrijiți, arătați destul de bine, ascarizii nu-s o problemă, complimente familiei, dacă aveți, oglinda, da, oglinda asta cu argintul oxidat ce-mi arată ridurile făcute de prea mult rîs în colțurile ochilor, deoarece în esență totu-i extrem de caraghios, dintele din chiuvetă, de exemplu, era frumos, s-a dus, o fi un preț, să-l plătim, să-l plătim dar pînă într-o zi, ce-a venit puțin mai tîrziu, fiindcă vorbeam de Mariana, purta o basma albă înnodată sub bărbie în stil baroc, halat, arăta ca ieșită din spital, de fapt tocmai intra, și-și strînsese superbul ei păr de studentă-n anul întîi cu acea mizerabilă cîrpă de coafeză melomană, ținuta era obligatorie, avea ochii de-un verde-cenușiu-agresiv și privea cadavrele proaspete, unele de-o mare frumusețe, întinse pe măsuțele de disecție de parc-ar fi fost vii, nu erau, nu lăsau impresia, sprîncene arcuite fîn spre tîmple, mirosea a violete, cînd vine primăvara îmi tresare a aducere aminte o nară, stînga, dacă nu-mi pun rinofug în ea, la fiziologie căsăpeam broscuțe, ea capul, eu corpul, într-o perfectă comuniune de tineri îndrăgostiți, așa a și-nceput iubirea noastră, cu broscuțele, după ce le-nfingeam un ac de seringă-n bulb, să nu le doară vivisecția, rămîneau late, nu le mai durea nimic, li se citea în priviri, și, mi-am adus aminte, nu mirosea a violete acolo, jos, în mica sală de reciclare a cadavrelor, care se reciclează printr-o metodă clasică, verificată, se iau mumiile, după ce-au fost ciopîrțite de stoluri de studenți, făcute chisăliță, disecate pînă la cel mai mărunt nerv, cîteodată nu mai rămîne întreg decît cel optic, poți trage de el, ca de-un yo-yo, mai exact se iau atunci cînd au devenit inutilizabile, s-au învechit atît de tare încît au ajuns într-un fel de stare amorfă, de indiferență, și se bagă cîte trei, patru împreună într-un cazan uriaș, cu un robinet de alamă, se învîrte robinetul și țîșnește apa, caldă, opărită, iar asta într-o vreme

cînd era oprită în tot orașul, resturile de carne se desprind de pe oase în întregime, la început totul seamănă cu o supă, un sistem de țevi creează însă un curent subacvatic care agită, răsuște, amestecă în vârtej ingredientele și zeama, cazanul clocotește, se-aude un soi de sfîrșit, ies aburi și, deodată, vezi cîte o mînă, cafenie, jupuită, cîte-un cap fără ochi, ochii se topesc primii, un pubis pînă nu demult adorat, o tibie ca de cretă ieșind pentru o clipă la suprafață, pentru ca apoi să scufunde c-un suspin printre bulbuci. Și tot așa pînă nu mai rămîn decît oasele, curate, albe, nescrise, ce apar ca într-o apoteoză sub forma scheletelor destinate studiului. Pure. Desăvîrșite. Indestructibile. Puțind anatomic, imperceptibil, aproape adiind. După ce urmăream cu mult interes această operație strîngîndu-ne mîinile ca două ființe destinate una alteia, în orele următoare ne aplecam cu același interes asupra oamenilor vii. Din spitale. Cel puțin ăștia nu se învîrteau. Încă nu se introduseseră cazanele în saloane. Cred că-n lunile acelea de intensă învățătură a prins contur dragostea mea pentru Mariana. Părea că înțelege toată suferința de neînțeles a omenirii. Mai mult, îl citise pe Borges. Asta m-a dat gata. Nu exista un singur om în facultate care să-l fi citit de bună voie pe Borges. Nu figura în programă. Fata cu ochi cenușii ar fi fost în stare să-i facă bine și pe disecați, credea ea în ceva, avea o misiune, ținea morțiș să vindece lumea-ntreagă dac-ar fi fost nevoie, chiar dacă n-a fost niciodată nevoie de așa ceva. Nu-și punea problema că nu poate s-o facă. Uneori, atunci cînd realiza în sfîrșit că n-are cum salva vaca sau boul lungit prin pat, i se umezeau ochii. Indiferent de gravitatea maladiei, discuta cu toți, îi asculta cu o răbdare de înger egiptean, și ei vorbeau, se simțeau bine, aveau scaun. Am surprins-o o dată, era într-o miercuri, introducînd cu lingurița ceai pe gîtul bandajat al unui bolnav incurabil, operat degeaba de cancer laringian. Omul o privea ca pe Dumnezeu, asta presupunînd că Dumnezeu ar umbla cu lingurițe de ceai. Am urmărit-o luni în șir, am scris și cîteva povestiri duioase, cu morți, i-am trimis scrisori, flori presate, în ciuda faptului că toți colegii m-au sfătuit s-o las baltă, să nu mă mai frămînt, să nu mai presez plante deoarece asta nu se culcă cu nimeni, are-un fix, nici măcar dacă o plimbi cu automobilul. Am culcat-o-n Herăstrău, era iarnă, țin minte că nu izbuteam să-i scot căciula. După ce am reușit, am uitat-o acolo. Era de iepure.

Evident că aveam să mă tai. Și, bineînțeles, nu puteam s-o fac decît pe obrazul expresiv, cel cu ochiul mai mare. Asta probabil ca să mă ia din nou cu toții la întrebări, de ce te-ai însurat, de ce te-ai tăiat, de ce nu-ți lași barbă, de ce-ai făcut afîtea lucruri care nu-ți plăceau, poate ești idiot, ba unele-mi plăceau, cărțile, de pildă, dar nu de medicină, feteșii malformați, în formol, așteptînd cuminți în borcane o naștere mai normală, microscopul, nimeni dintre voi n-a zărit ce chestii interesante se mișcă pe lamelă, sub ocular, dacă-l potrivești cu atenție. Viruși. Fire gigantice de praf. Paraziți. Nu apar întotdeauna, este adevărat. Trebuie să fii stăruitor. Eu sînt.

Și după ce m-am îndrăgostit, după ce-am isprăvit studiile - profesorii mă mîngîiau pe creștet încetișor și cu tenacitate, pînă mi-a căzut părul, eram studentul model, ăla de zece pe linie, chiar dacă tata n-a vrut să-mi pună pile deși ar fi putut, era el convins însă că se cuvine, că trebuie să existe o societate perfectă, rotundă, de aia a și murit, a tot crezut în perfecțiune pînă i-a explodat o mică arteră-n cap, vara, și asta-n timp ce înota prin visul meu -, am fost aruncat împreună cu alți nevinovați la țară, într-un dispensar litografiat unde-am descoperit un irigator, am salvat cu el un om de la moarte, acțiune complet inutilă deoarece a murit patru zile mai tîrziu călcat de trenulețul cu navetiști, care are două vagoane. După vreo lună mi-am luat un cățel cenușiu foarte afectuos, ce s-a umflat într-un ritm uluitor - era plin de limbrici - și-a plesnit. Apoi am cumpărat un iepure alb cu pete negre de la un vecin, l-am crescut cu dragoste, i-am dat morcovi, mă jucam cu el în nopțile reci, îl priveam cum sare, a sărit cîteva săptămîni și pe urmă a înnebunit. L-am mîncat cu sos de vin, a fost gustos, ca-n *Muzeul Negru*, însă spre

deosebire de fetița din carte eu n-am făcut psihoză ci diaree. Ceea ce-mi aduce aminte de o zi când mă dusesem ca tot omul la privată, privata n-avea ușă, mi s-a explicat că nu-i văzuse nimeni rostul, era construită-n buza unui deal și mai era și al dracului de frig, și tocmai când mă străduiam să-mi dau jos pantalonii l-am auzit pe unu' c-o voce de bariton urîndu-mi bună dimineața, domn' doctor, trecea puțin mai sus, printre copaci, cu un topor pe umăr și m-am scăpat pe mine, răspunzându-i totuși la salut, a fost pentru prima și ultima oară când am mai salutat pe cineva într-o asemenea manieră, dar nu din pricina aceasta am realizat că n-am vocație de sfînt medical anonim, și nici pentru c-am înțeles fără să vreau că imbecilitatea nu are dimensiuni obișnuite, pe care le-ai putea măsura cu teodolitul, sau le are-n inedit, ca atunci când am văzut un țăran intrînd cu calul, pe cal, în bufet, făcuse un pariu pe-o ladă de bere cu cumnatul lui că intră și-a intrat, mi-a luat ceva timp să mă conving, în vreme ce căram în casă găleți cu apă înghețată de la cișmea, că idioția poate dobîndi proporții gotice, și asta chiar la sat, la Blaga, printre scurte ciacone-n noroi, ci pur și simplu pentru că un vindecător e static iar eu simțeam nevoia de mișcare.

Am renunțat la medicină, mi-am rupt diploma, am aruncat-o la coș, mi-am dăruit tensiometrul și casoleta unor oameni care mi-au zis mulțumesc și m-am hotărît să mă apuc de scris. Încercînd să studiez un alt soi de deznădejde. Pentru că prin cărți, cel puțin, nimeni nu se-așteaptă să-i dispară panarițiul, tuberculoza, nevasta, să fie salvat. În cel mai fericit caz cărțile pot doar enerva. Am învățat singur să bat la mașina de scris după metoda Blanche, 1927. Cu zece degete. Am distrus mașina. Mi-am cumpărat o alta. Să scrii. Cum să scrii. S-o faci în criză. Ca și cum întreaga lume ar fi-n stare de asediu. De parcă totul ar urma să dispară peste-o oră sau cel tîrziu mâine dimineață, inclusiv cactusul de pe birou pe care nu l-ai mai udat, fotografia soției pe malul lacului, orașul, frunzele și nisipul din mintea ta. Să scrii cu disperare. Cu accente ascuțite pe toate vocalele, caractere Kierkegaard, aldine, corp de literă 20 și mai ales cu moartea-n fața și-n spatele tău, la pîndă, zîmbind ca orice fotomodel, cu timpul pe masă, zuruind, menținînd tensiunea prin mici spații albe, dantelate prin puncte de suspensie, rarefiind treptat textul pentru a-l strînge apoi în menghină, făcîndu-l să urle, dîndu-i un tempo accelerat, *allegro molto e vivace*, gîfîind într-un crescendo traumatizant. Să nu-ți menajezi cititorul, să-l bagi la idei, la spital, să-i lași urme pe față, pe spate, pe ochi. Fără milă. Să pulverizezi întruna. Nu contează ce, dar să pulverizezi. Să rîci. Să muști, să rupi mici bare de metal, creioane, hîrtii, pe care să le faci cocoloașe și să le arunci de la balcon în capul copiilor ce merg inutil la școală și se uită-n sus la tine înjurînd. Să-i înjuri și tu, țintindu-i cu borcane goale de iaurt. Să scrii cu încrîncenare, cu furie, cu ură. Cu dinții strînși. Blestemînd. Făcînd ulcer, cu nișă, hemoragie digestivă, nevroză, gripă spaniolă, hemoroizi, tubaj duodenal. În delir. Să delirezi. Și, fără să se vadă, să scrii cu dragoste, mascînd-o cu zece litri de ketch-up turnat deasupra. Hunter. Să scrii din nebunie pură, intermitentă. Ca un vîntător. Din exasperare. Scriind. Înghețînd. Pierzînd între timp apusuri, prieteni, femei frumoase, țări străine. Odată am vrut să m-arunc de pe ceva cu capul în jos, am găsit un pod, era un pod construit de nemți în timpul celui de-al doilea război mondial și lăsat de români să se ruineze și m-a salvat un țăran cu care băusem o sticlă de țuică prinzîndu-mă de gulerul cojocului. L-a rupt. Și alt cojoc nu mi-am cumpărat nici pînă acum. Și nevastă-mea care nu înțelege de ce. De ce mă apucă plînsul la filme vechi, la care nu plînge nimeni, de ce rîd când nu e nimic de rîs, de ce mă îmbăt când lumea e atît de frumoasă. În jur.

De ce vreau mereu altceva.

Apoi au venit, pe neașteptate, izbînzile. Prima carte, primul premiu. Cu cîtă bucurie, ce mîndru m-am dus la restaurantul scriitorilor. La un moment dat m-am îndreptat, ca proaspăt membru al Uniunii, spre toaleta rezervată membrilor. Și-un literat scund, cu o

privire imobilă, s-a enervat că n-am deschis ușa atunci când a izbit-o el cu piciorul, din interior. Peste câteva clipe a venit la masa unde stăteam emoționat și s-a pornit să mă înjure de mamă. În grădina plină de mari scriitori se făcuse liniște. Stinghereala mi-a fost numaidecât înghițită de puhoiul invectivelor, omul nu mă slăbea deloc, avea cioc, nu vroia să plece de lângă mine, îl fascinam. Ce era să fac, mai ales că trebuia să-l stimez, era scriitor, și, după ce l-am ascultat politicos câteva minute încercând vag să-l întrerup, l-am pocnit în stomac. Probabil c-avea un stomac sensibil, deoarece nu s-a mai ridicat. L-am lăsat acolo, sub masă, sînt ani de-atunci, poate mai trăiește. Aproape concomitent cu prăvălirea lui pe spate, la o masă vecină un alt creator a sughițat scurt, a spus Croce și a vărsat în farfuria cu ostropel a unui coleg de generație ce-l privea admirativ.

Apoi mi-a apărut a doua carte. Și asta a luat un premiu, la Tîrgoviște, trei sute de dolari. Organizatorii ne-au dus cu forța cu autocarul la Mînaștirea Dealu, unde-am văzut și eu capul lui Mihai Viteazul. Sau, mă rog, racla unde se presupune că stă de patru sute de ani. Mariana s-a distrat, la hotel, în pat, patul era îngust și-i cădea un picioruș la cea mai mică zgîlțire, zicînd că nu era capul lui. După încă un an mi s-a părut c-am pătruns definitiv în lumea prozatorilor cu un mic roman. Despre identitate. Citeam în metrou propriu-mi volum ținîndu-l în așa fel încît să pot fi lesne recunoscut de călători după fotografia de pe coperta patru. M-a recunoscut o doamnă cu batic. I-am zîmbit, n-am știut ce să fac, să-i dau sau nu cartea cu autograf, așa c-am coborît la prima stație. Puțin mai tîrziu am cîștigat premiul național pentru cea mai bună piesă de teatru a anului. Începeam să fiu robul concursurilor, devenisem vicios, mă antrenam zilnic, luam lecitină, îmi cădeau ochelarii. Peste șase luni, alt premiu, tot pentru cea mai bună piesă de teatru a anului. A aceluiasi an. Nu s-a jucat nici una, dar lumea striga, la galerie, se dădea whisky.

Deunăzi am intrat într-un bar, mă simțeam singur, nu aveam cu cine vorbi și, după două, trei pahare de gin i-am destăinuit barmanului c-am luat al nu știu cîtelea premiu literar. Unul foarte important. Ca și celelalte. Bravo, mi-a spus el, privindu-mă înțelegător. Da' poză-n ziar ai? Da, am răspuns, uite-o aici. S-a uitat la ea, apoi la mine, și nu m-a recunoscut. Deși era o poză bună. Mi-a înapoiat ziarul zîmbind. De pildă mergi pe stradă, ești actor sau fotbalist sau arunci greutăți cît mai departe, și toată lumea întoarce capul după tine, vrea să te vadă, să-ți observe linia nasului, urechile, sușotindu-ți numele cu respect, cu invidie, cu admirație. Cred că așa ceva te unge pe inimă. Dar dacă se-ntîmplă să fii scriitor nu te vede nimeni. Cel mult monstrul Golombre. Ori polițistul. Care te amenință cu degetul, preventiv. Ești omul invizibil. Dar nu al lui Welles. Și chiar dacă-ți înfășori capul în bandaje tot nu atragi atenția cum s-ar cuveni. Eu am făcut-o o dată, am umblat cam o oră pe bulevard cu pansamentul pe ochi și m-au dus la Urgență. E îngrozitor. În cel mai bun caz barmanul din colț îți spune bravo și așteaptă să-i dai și-un bacșiș pentru asta. I-l dai. M-am tăiat iarăși, acum pe bărbie, văd că mă tot tai, pare-se că mă rad de cînd m-am născut, și unde naiba-i spirtul, nu mai e, l-o fi băut și pe-ăsta vreun om invizibil, cu toate c-am intrat și-n trei antologii literare plus manualul de literatură pentru clasa a IX-a. Orice fetiță mută de la țară, strict analfabetă, ce reușește să stea nemișcată cinci secunde pe-o bîrnă, este cu mult mai cunoscută decît mine. Orice tenisman care-a cîștigat marele premiu Camil Petrescu. Orice boxer căruia-i atîrnă creierul mic.

Acum a sosit timpul să-mi ascut briciul, e un meșteșug pe care l-am deprins de la bunicul din partea tatălui, își ascutea briciul de două ori pe zi și-apoi ieșea în oraș, pe strada principală care se golea, intra într-o cîrciumă și nu scotea un cuvînt pînă cînd se stingea lumina. Atunci se trezea. Bun, briciu' e în buzunar, nevastă-mea văd că doarme, dacă ea o fi femeia asta frumoasă ce doarme-n patul meu cu tăblii imitație de mahon la

capete. Trebuie să mă duc să cumpăr iaurt. Există o anumită cutiuță de iaurt care-mi place foarte mult, cu o vâcuță albastră pe capac. Sigur, asta nu-nseamnă mare lucru. Însă ești obligat să mănânci. Lași după tine două, trei cărți, o soție care doarme cu veioza aprinsă și, într-o noapte ca oricare alta, te convingi brusc că nimic nu este cu adevărat important, cele mai puțin importante fiind concepțiile tale despre lume, destin, credință etc. și oare de ce mă indispoaze mutra ăstăia care vinde iaurt? Pare foarte plin de el, care-o fi motivul, poate e tîmpit. S-ar putea, doar s-a făcut zece seara.

Intru.

Are un ochi zbanghiu. Îmi dă restul cu un surîs și-un lejer aer de superioritate. Este posibil să mă înșel, totuși simt că mă privește de sus. Nu înțeleg de ce. În fond, eu am făcut o facultate, am salvat un om de la moarte, și-am mai și publicat cîteva cărți pe care-am primit nouă premii. El n-a primit nici un premiu. Îi vorbesc totuși cuviincios, în buzunar am briciul, îi strîng ușor mînerul neted. Dobitocul se uită lung la canadiana mea. Știu, e veche, are gulerul descusut, n-am avut bani să-mi cumpăr alta. Toate cîștigurile mele literare s-au dus pe o bibliotecă, trei tablouri și o sofa. Și, bineînțeles, pînă și asta are-o mică tăietură pe care n-am văzut-o la magazin. Vînzătorul pare însă să fie la curent, e un cunoscător, știe de tăietura de pe sofa, probabil că acum rîde în sinea lui. Dacă o fi avînd sine. Îl întreb în șoaptă, blînd, aplecîndu-mă puțin în față, dacă știe cît e ora. Pe urmă, după ce îmi răspunde corect, îi pun o întrebare și mai simplă, și anume dacă are idee cine sînt. Îmi întorc ușor capul și pentru profil. Asta ca să-i dau o șansă. Mă privește amuzat. Am pierdut șirul celor care mă tot privesc amuzați. Îmi țin răsufarea și-l mai întreb o dată. Mă privește la fel. Atunci îi tai gîtul cu o mișcare precisă. Aproape elegantă. Și înșfac cutia de iaurt, nu înainte însă ca doi, trei stropi de sînge să sară pe capac.

Mă gîndesc să-mi părăsesc o vreme nevasta. Adevărul e că-a avut noroc, Mariana, au fost nopți cînd i-am privit gîtul mai mult decît trebuia. Pe de altă parte, e oarecum de domeniul absurdului să te desparți, fie și pentru scurt timp, de cineva la care ții atît de mult. Dar cînd mă trezesc dimineața îmi dau seama că absurdă e și lumina, dovadă dintele care-mi cade. Am avut nevoie de o groază de acte pentru a-mi pune lucrurile la punct. Tribunalul. Ce m-a impresionat în clădirea aceea au fost culoarele. Înalte. Lungi. Cufundate într-o semiobscuritate pătată de pîlpîitul janic al cîtorva neoane. Mirosind a transpirație și-a urină de pisică. Care mi-a adus aminte de copilărie. De felul cum zdrobeam micuțele feline de pămînt. Dar de unde atîta urină. De unde atîtea pisici. Probabil că vin, noaptea, privesc boxa acuzaților cu ochii lor de fosfor, încolăcindu-se pe băncile pe care se așază a doua zi oameni cu pălării tari și fuste de pînză, și marchează locul. Apoi pleacă spre cotloanele întunericului altor săli.

La plecare ne-am sărutat. Mi-am strîns fără grabă cîteva lucruri indispensabile. Mai nimic. N-am adunat cine știe ce în patruzeci de ani. Mi-am luat ghitara, un geamantan în carouri căruia i-am pierdut demult cheia, casetofonul și un pulover. Poate-o fi frig pe-acolo unde merg, acum, iarna. În tren m-am gîndit din nou, cu amărăciune, că practic nu mă cunoaște nimeni. Un timp am încercat să transform constatarea asta într-un sentiment cît de cît reconfortant. Dar după vreo jumătate de oră a-nceput să mă enerveze individul din fața mea. Mîncă preocupat cîrește dintr-un borcan de compot, și scuipa sîmburii pe jos. I-am spus cu o voce caldă domnule, nu vreți să scuipați mai înalt, sau mai lung, ori să tăiați speteaza banchetei, mai avem mult de mers și toată lumea face la fel, e la modă, ați văzut *Twin Peaks*?, sau haideți să deșurubăm oglinda și s-o aruncăm dracului pe fereastră, poate nimerim vreun ceferist, ori am putea sparge becul, uitați, nu sîntem decît noi doi în compartiment, vă împrumut briciul meu pentru banchetă, ce spuneți de idee, e foarte ascuțit, eu l-am ascuțit, cum m-a învățat bunicu', pe curea, ce părere aveți?, și omul s-a ridicat fără o vorbă și-a ieșit pe ușă de parc-ar fi fost

untdelemn, n-a scîrîit nimic în urma lui, și asta, din păcate, chiar cu două, trei secunde înainte de-al întreba dacă mă cunoaște. Dacă știe cine sînt. Culmea ar fi fost să știe.

Am pierdut cîtăva vreme noțiunea timpului. Orașele trec unul după altul. Trenurile la fel.

La Tulcea m-am descurcat destul de greu, la hotel spuneau întruna că n-au locuri libere și nu era umbră de turist, cum Dumnezeu n-ați camere cînd văd că nu vine nimeni în rahatu' vostru de oraș, a venit însă poliția și m-a luat la întrebări, noroc că păstrasem o sticlă de whisky cumpărată la Arad pe care-am băut-o cu plutonierul sau ce era, că ajunsese imposibil să-i mai înțelegi gradele, vorbele, dimineața, așa cum dormea pe mocheta de la baie, dar cînd s-a trezit mi-a împrumutat barca. Nu era grozavă, lua apă și n-avea decît o vîslă.

Minunată-i Delta Dunării. A spus-o și Cousteau. Sau cine-a spus-o. Fum, ceață, frunze, pe ele praf, ape tulburi, verzi, cleioase, mergi pe tot felul de canale identice și din cînd în cînd zărești o rață sălbatică. Sau două. Plus un lipovean. Vînjos, roșu la față, beat turtă. De obicei întins pe mal. Așteptînd. N-așteaptă ceva anume, doar stă și se uită la cer cufundat într-un gînd capital. Altfel, cumsecade, te invită numaidecît și contra cost în coliba lui din chirpici și găinaț, îți dă ciorbă de pește pregătită, zice el, după o rețetă străveche, cu apă din Dunărea-n care mișună vesel vibrioni holerici, undeva și-n același timp mult deasupra noastră, zboară sonde spațiale spre Jupiter, spre Saturn, se pare că deja au depășit granițele galaxiei și, după cum se vede, nu navighează cu prea mult folos prin univers, care e format, acum îmi dau seama, din chirpici, obiectele astea argintii plonjează-n necuprins iar pe lipovean îl doare sincer drept în cur și mă întreabă unde vreau să mă plimbe cu lotca, la Mila 42, la crîsmă, să bem și noi ceva, că e dimineață, are umeri zdraveni, e ars de soare și de fundamentala lui prostie, asemănătoare candorii, o prostie durabilă, neclintită de secole, de tătari, de inundații, rezistînd fără probleme celor patruzeci și patru de grade la umbră fără pălărie, și la un moment dat îl întreb, a devenit un obicei, nea Vasile, tu mă cunoști pe mine? Ce zici?, întreabă și el. Știi cine sînt, nu cumva m-ai mai văzut? Omul e-n vîrstă și mă privește cu un amestec interesant de curiozitate și lehamite, de unde dracu' vrei să știu, ce altceva poți fi decît turist, deși nu pari, și-atunci cred c-a zărit ceva în ochii mei pentru că-l aud că-mi spune, cu o voce schimbată, hai c-am glumit, poate nu te-am recunoscut, mi se mai întîmplă, nu mai țin minte ca altădată, bine, zic, totuși te rog să-mi spui dacă m-ai mai văzut. Poate mă cunoști, ia gîndește-te... Păi, dragu' tatii, zău că nu, cum zici că te cheamă, aha, nu, deloc, habar n-am, oi fi de la televiziune, c-acuma vine toți să ne filmeze cum trecem cu bărcile pe canale înainte și-napoi, și în clipa aceea mă prefac că mă aplec spre apă, îmi trec delicat degetele mîinii stîngi pe deasupra valurilor și cu dreapta scot briciul, desigur, îmi e mai ușor acum, m-am obișnuit o dată cu trecerea timpului, și-i retez carotida, ce de sînge țîșnește, și el cade, foarte lent, drept pe fundul bărcii care se transformă repede într-o baltă splendidă de roșu cu striuri violete, încît mă întreb pentru o clipă de unde atîta lichid Pollock-Gauguin. Pe urmă apuc ramele, parcă-s de fier, și vîslesc spre cherhana.

Mă întorc tîrziu în oraș.

Cîteva zile privesc dealurile. Caut prin buzunare o fisă ca să dau un telefon. Renunț.

Am rămas fără nici un ban. Tot gîndindu-mă cum să rezolv problema asta, fac într-o zi o vizită în cimitir, teii sînt în floare, mă așez pe-o bancă. Sînt obosit. E din nou, după multă vreme, o dimineață frumoasă. Cîntă și păsărelele. Trec cîteva minute, poate o oră. Îl observ pe îngrijitor, un bătrînel jerpelit și extrem de urît, care, la zece metri în fața mea, se prefacă că mătură o alee. De fapt mă studiază de vreun sfert de ceas. Cu cea mai mare atenție, prin niște ochelari cu lentile groase și rame de aur. Chiar lîngă mine senalță o cruce frumoasă, din marmură albă, cu un gîrduleț din fier forjat de jur împrejur.

Gărdulețul face impresie. La încrucișarea barelor, artistul a sudat bumbi de alamă, strălucitori, cu siguranță cineva din familie îi lustruiește zilnic, bumbii te hipnotizează, imită steluțe. Mă ridic pentru a privi mai bine fotografia fixată pe cruce. E, fără doar și poate, o lucrare ce-ar merita să fie expusă într-un salon de artă fotografică. O fată superbă, nu știu dacă moarta, cu păr lung, sepia, și niște sîni de balerină, stă culcată pe o rînă în culori. În timp ce-o admiram fascinat, am simțit că îngrijitorul vine spre mine. L-a trădat mătura, pe care-o țira, curios de neglijent, pe pietriș. Mi-am pipăit imediat briciul din buzunar. Știu, s-a cam tocit acum, de atîta folosință. Totuși l-am întrebat pe bătrîn, cu cel mai nevinovat aer cu putință, dacă mă cunoaște. Nu mi-a răspuns. Continua doar să se apropie, încet, amenințător.

(Din volumul *Într-o după-amiază de vineri*, Asociația Scriitorilor din București & Editura Cartea Românească, 1997)